

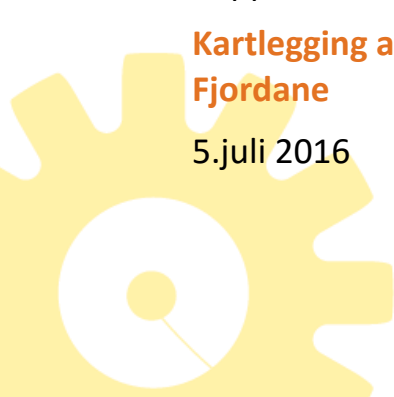
Fylkeskommunenes arbeid med inkludering av innvandrere

Rapport

Kartlegging av planer og praksis i Akershus, Hordaland, Nordland og Sogn og Fjordane

5.juli 2016

Innhold

Innhold	1
Sammendrag	2
Samordningen internt i fylkeskommunen	2
Samarbeid med næringslivet	2
Fylkeskommunenes arbeid overfor kommunene	3
Fylkeskommunen og frivillig sektor	3
Innspill til områder som kan være interessant å kartlegge hos alle fylkeskommunene	3
1. Om rapporten	4
2. Muligheter, utfordringer og målsettinger	4
Målsettinger i planverk	5
3. Koblingen mellom utdanning og arbeidsmarked.....	6
Muligheter og utfordringer for innvandrere i arbeidsmarkedet i fylket	6
Videregående skole kvalifiserer innvandrere til arbeidsmarkedet.....	6
Godkjenning av tidligere arbeidserfaring og utdanning	7
4. Fylkeskommunen som veileder og kunnskapsleverandør	7
Fylkeskommunen setter dagsorden og bidrar til erfarings- og kunnskapsdeling mellom kommunene	8
5. Regional samhandling i inkluderingsarbeidet til frivillige organisasjoner	9
Fylkeskommunen og frivillige organisasjoner som virkemiddel for inkludering	9
Fylkeskommunale tilskuddsordninger	9
6. Samordning internt i fylkeskommunen	9
Organisering av arbeid knyttet til inkludering	9
Fylkespolitisk interesse for fagområdet.....	10
7. Fylkeskommunens samarbeid med næringslivet.....	10
Etablering – gründervirksomhet	10
Informanter	12
Litteratur	12

Sammendrag

Distriktssenteret har kartlagt hvordan fire fylkeskommuner arbeider med inkludering av innvandrere, med vekt på samordning på tvers av sektorer, samarbeid med næringslivet og med kommunene. De fire fylkeskommunene er: Akershus, Hordaland, Sogn og Fjordane og Nordland. Kartleggingen er basert på gjennomgang av planverk og intervju med sentrale personer i fylkeskommunene.

Casestudien om sysselsetting av innvandrere (Søholt, Tronstad og Vestby, 2015) viser at fylkeskommunen ikke har en sentral rolle i arbeid med inkludering av innvandrere. Forskerne mener at fylkeskommunene kan ha en mer sentral rolle for utvikling og koordinering av offentlige og private aktører i bo- og arbeidsmarkedsregioner. På bakgrunn av studien ønsket Kommunal- og moderniseringsdepartementet mer kunnskap om status, for å vurdere eventuelt behov for mer omfattende kartlegging.

Vi fant følgende:

Samordningen internt i fylkeskommunen

- Mange ulike avdelinger i fylkeskommunen har et ansvar for en avgrenset del av inkluderingsarbeidet. Det er mangel på samarbeid mellom de ulike avdelingene i fylkeskommunen. Informantene sier at det mangler ansatte og/eller ledere som har et overordnet ansvar for feltet i fylkesadministrasjonen og som kunne bidratt til denne samordninga. Nordland har organisert mesteparten av arbeidet sitt i et prosjekt, men også der uttrykker prosjektleder at det er behov for personer som har samordningsansvar internt.
- Informantene sier at det er potensiale for bedre samarbeid med eksterne aktører som jobber innen samme fagfelt, spesielt kommunene, NAV og IMDi.
- Det er først og fremst opplæringsavdelingene i fylkeskommunen som arbeider med inkludering i praksis. Fylkeskommunen har ansvar for videregående opplæring, inkludert lærlingeordningen. Alle informantene mener at det er på dette området fylkeskommunen bruker mest ressurser på inkludering, ikke i rollen som regional utviklingsaktør
- I de fire fylkeskommunene er inkludering nevnt på overordnet nivå i de regionale planene. Det er likevel spredning i vektlegging og innretning. Selv om det er definert som et hovedmål i overordnet planverk blir begrepene inkludering, integrering, innvandring, flyktning og tilflytting mindre brukt i delplaner. Vi finner begrepene oftest i planer om folkehelse, idrett, kultur og til dels i næring.
- Alle informantene sier at inkludering og mangfold blir sentrale målsetninger i nye regionale planer.
- Akershus ønsker å ta en sterkere strategisk rolle og større ansvar overfor kommunene på inkluderingsfeltet.

Samarbeid med næringslivet

- Fylkeskommunene opplever det som utfordrende å samordne virkemidlene både mellom statlige aktører og videregående opplæring, og mellom videregående skole og næringsliv.
- Informantene peker på språk som viktig faktor for å få jobb. Flere av dem sier at noen av kandidatene som går ut av videregående skole ikke får jobb fordi språkkunnskapen er begrenset.
- Yrkesopplæringsnæringsnemda/fagopplæringsnemda nevnes av informantene som viktig for å ha kommunikasjon mellom partene i arbeidslivet og fylkeskommunen

- Informantene i fylkeskommunene mener det er behov for gründer- og etableringstjenester rettet mot innvandrere spesielt.
- Informantene etterlyser nasjonale retningslinjer for godkjenning av innvandreres realkompetanse.

Fylkeskommunenes arbeid overfor kommunene

- Fylkeskommunene utøver flere roller: veileder, kunnskapsleverandør og setter dagsorden
- Alle fylkeskommunene arrangerer seminar og fagdager for kommuner der inkludering er tema
- Fylkeskommunene bidrar gjennom sine roller og møteplasser til at kommuner kan dele erfaringer og lære av hverandre

Fylkeskommunen og frivillig sektor

- Fylkeskommunene er bevisste på frivillig sektors rolle i inkluderingsarbeidet, og har kontakt med regionale paraplyorganisasjoner om dette
- Fylkeskommunene bidrar med tilskudd til frivillige organisasjoner

På bakgrunn av kartleggingen og tidligere kunnskap, har vi noen foreløpige innspill til evt oppfølgende arbeid/problemstillinger. Dette diskuterer vi gjerne nærmere med KMD.

Innspill til områder som kan være interessant å kartlegge hos alle fylkeskommunene

- Fylkeskommunenes praksis ved tildeling av fylkeskommunale tilskudd – i hvilken grad legges det føringer om at tilskuddet forutsetter mer og/eller bedre inkludering av innvandrere?
- Fra fylkeskommunal plan til fylkeskommunal praksis: Er det slik at overordnede målsettinger blir nettopp det? Omsettes/implementeres målsettinger øverst i målhierarkiet til konkrete tiltak på det enkelte enkelt fagområde? Hvilke konkrete tiltak for å fremme inkludering er det fylkeskommunene setter i gang? Måles resultater og effekter av tiltak f.eks. gjennom indikatorer eller evalueringer?
- Videregående skole og koblingen til regionalt næringsliv¹: Hvilke utfordringer (knyttet til innvandrere som elever) finnes og hvordan møtes disse utfordringene av fylkeskommunene?
- Hvordan fungerer samspillet mellom fylkeskommunene (videregående skole), voksenopplæring (kommunene) og regionalt arbeidsmarked? Når fungerer det godt?

¹ Rollen som skoleeier er mest sentral her, men vi velger å ta det med ettersom det ble nevnt av informantene.

1. Om rapporten

Distriktsenteret har kartlagt hvordan fire fylkeskommuner arbeider med inkludering av innvandrere, med vekt på samordning på tvers av sektorer, samarbeid med næringslivet og med kommunene. De fire fylkeskommunene er: Akershus, Hordaland, Sogn og Fjordane og Nordland. Kartleggingen er basert på gjennomgang av planverk og intervju med sentrale personer i fylkeskommunene.

Under intervjuene har informantene ikke uttrykt skille mellom de ulike gruppene av innvandrere, annet enn det som går fram enkelte steder i rapporten.

Inkludering handler om at alle som bor i Norge skal ha like muligheter og plikter til å bidra, og til å delta i fellesskapet. Det handler også om hvordan samfunnet bør organiseres for å oppnå dette. Inkludering av innvandrere omfatter den langsiktige utviklingen av livsløpet til innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre – deres deltakelse og tilhørighet til Norge.

Casestudien om sysselsetting av innvandrere (Søholt, Tronstad og Vestby, 2015) viser at fylkeskommunen ikke har en sentral rolle i arbeid med inkludering av innvandrere. Forskerne mener at fylkeskommunene kan ha en mer sentral rolle for utvikling og koordinering av offentlige og private aktører i bo- og arbeidsmarkedsregioner. På bakgrunn av studien ønsket Kommunal- og moderniseringsdepartementet mer kunnskap om status, for å vurdere eventuelt behov for mer omfattende kartlegging.

Kartleggingen er gjennomført i perioden mars – juni 2016, og intervjuene ble gjort i april og mai. To rådgivere i Distriktsenteret har utført kartleggingen. Distriktsenterets utredningsgruppe har bidratt med kvalitetssikring av opplegg, intervjuguide og rapport.

Rapporten er delt inn i kapitler som samsvarer med de områdene som er kartlagt.

2. Muligheter, utfordringer og målsettinger

Fylkeskommunene peker på betydningen flyktninger og arbeidsinnvandrere har for folketallsutviklingen. For mange kommuner og fylkeskommuner er innvandrerne helt avgjørende for vekst. De er også en viktig ressurs for å dekke behovet for arbeidskraft, og innvandring ses på som en positiv mulighet til å løse arbeidsmarkedsutfordringer. Fylkene vi har vært i kontakt med er samtidig ulike:

I **Akershus** er fremskrevet befolkningsutvikling stor, og fylket har ikke behov for å arbeide med generell rekruttering for å trekke til seg nye innbyggere, da svært mange ønsker seg til Oslo/Akershus. Det er likevel behov for å jobbe med rekruttering av særskilt høykompetent arbeidskraft til kunnskapsintensive virksomheter.

I **Nordland** har fylkestinget ønsket å øke folketallet gjennom innvandring. I 2009 vedtok fylkestinget å bosette 10 000 nye innbyggere med utenlandsk bakgrunn. Bakgrunnen var at fylket mangler arbeidskraft i flere sektorer, spesielt innen helse, omsorg og fiskeri- og havbruksnæring.

I **Sogn og Fjordane** og **Hordaland** er veksten i privat næringsliv avhengig av innvandring. I Sogn og Fjordane er hver sjettede industriarbeider innvandrer. Det er flest innvandrere i privat sektor i næringer som industri, bygge- og anleggsvirksomhet og hotell- og serveringsvirksomhet (Kilde: Fylkesspegelen 2015).

De fire kartlagte fylkeskommunene peker på flere utfordringer knyttet til inkludering av innvandrere og flyktninger.

- Å få elever gjennom videregående opplæring. Å arbeide med å få lavere frafall er viktig og vanskelig. Dette er viktig da nøkkelen til inkludering for mange mennesker er å gjennomføre videregående.
- Permanent bosetting, unngå at innvandrerne flytter fra fylket
- Viktig å jobbe med spørsmål knyttet til utenforskap og ekstremisme
- Få folk ut i jobb. Kunne tilby arbeidsplasser
- Stor arbeidsledighet blant innvandrere
- Trivsel og bolyst. Det er viktig å jobbe med nærmiljøene, det er der folk bor
- Skape et inkluderende samfunn
- Å tilrettelegge for næringsutvikling/ bedriftsetablering blant innvandrere

Eksempel:

I [analyse- og utfordringsdokumentet](#) til regional planstrategi i Sogn og Fjordane blir utfordringer og muligheter løftet frem under kapittel 4 om folketallsutvikling:

«Syssetjing og permanent busetnad av flyktningar/asylsøkjalar er lav i fylket, og vi klarar med det ikkje å gjere oss nytte av den ressursen dei ulike innvandrargruppene representerer. Med det store talet på utanlands innvandring, representerer dette store moglege ressursar. Men det fører og til store utfordringar i form av auka behov for integrering, busetnad, permanent arbeid, og målretta førebyggjande arbeid, fordi helseutfordringane er noko annleis enn for etnisk norske» (side 13).

Målsettinger i planverk

Fylkeskommunene har flere målsetninger for å fremme et inkluderende samfunn i sine planverk:

I Sogn og Fjordane er et overordnet mål at fylket skal være et åpent og inkluderende samfunn:

«Det vert fleire innvandrarar i fylket og mange kjem som arbeidsinnvandrarar. God integrering i lokalsamfunna er heilt avgjerande for den einskilde si deltaking og bruk av egne ressursar. Både for å styrkje busetnaden og styrkje helsetilhøva, er arbeidsgjevar si rolle og samspelet med lokalsamfunnet og det offentlege heilt avgjerande. Dette kan være spesifikke tiltak i den einskilde verksemda, men vil og vere samarbeid omkring busetjing, språkopplæring og introduksjon til lokalmiljøet. Det kan også vere behov for ekstra merksemd kring framandspråklege generelt og flyktningar spesielt.» (Regional plan for folkehelse 2015 - 2025 s 11)

I Hordaland er det et mål å arbeide for et inkluderende arbeidsliv:

«Vidare vil Hordaland vere avhengig av innvandring for å møte behovet for kompetanse og arbeidskraft. Betre integrering og språkopplæring er viktig for å fullt ut kunne nytte deira kompetanse. Det er også ein betydeleg del av befolkninga som fell utanfor samfunns-og arbeidsliv. Det er naudsynt å arbeide for å hindre utstøyt-ing frå utdanning og arbeidsliv og overgang til uføretrygd» (Regional planstrategi for Hordaland 2012-2016)

Fra Akershus:

«Akershus er et flerkulturelt samfunn og stadig flere innbyggere er bærere av ulike kulturer. En utfordring er å fremme inkludering. Sameksistens av flere kulturer medfører utfordringer og muligheter innenfor de fleste politikkområder, offentlige tjenester, skoler og sosiale rom. Arbeid på tvers av sektorer er en viktig forutsetning for å lykkes med mangfold og inkludering.» (Regional planstrategi for 2013 – 2016)

Fra Nordland:

«Økt innvandring er nødvendig for en positiv utvikling i Nordland. Innvandring skaper muligheter for tiltrengt arbeidskraft, en balansert befolkningsutvikling og økt mangfold, noe som er positivt både for den enkeltes livskvalitet og for kreativiteten i et samfunn.» (Fylkesplanen 2013 – 2025)

3. Koblingen mellom utdanning og arbeidsmarked

Muligheter og utfordringer for innvandrere i arbeidsmarkedet i fylket

I intervjuene sier informantene at innvandrere er et positivt bidrag som nye innbyggere, og at de er viktige i arbeidet med å løse kompetanse- og arbeidskraftbehov.

Informantene peker på potensialet for bedre samarbeid mellom utdannings- og arbeidslivssektoren. Flere opplever at det er utfordrende å skaffe/kunne tilby praksisplasser. I noen fylker har mange arbeidsgivere arbeidskraftbehov knyttet til sesonger, og det er ikke så velegnet for arbeids og språkpraksis.

I Nordland har de pekt på fire områder som mål for rekruttering. Disse er helse- og omsorg, blå sektor, bygg, anlegg og transport og ingeniører. I Akershus er det mangel på høykompetent arbeidskraft i andre bransjer, særlig bygg og anlegg.

Flere av fylkene peker på utfordringer med at kandidatene ikke har god nok språkforståelse og kunnskap når de går ut av videregående. Dette er viktig for at innvandrerne skal lykkes i arbeidslivet. I tillegg nevner de at det er behov for gründer- og etableringstjenester rett mot innvandrere spesielt.

Videregående skole kvalifiserer innvandrere til arbeidsmarkedet

Fylkeskommunene ønsker å arbeide med å bedre koblingen mellom utdanning og arbeidslivet. Informantene sier at det er utfordrende å samordne virkemidlene både mellom statlige aktører og videregående opplæring, og mellom videregående skole og næringsliv.

Informantene peker også på utfordringer knyttet til språkferdigheter og manglede språkkrav for de som skal inn på videregående. Det kan føre til svak gjennomføring og frafall. De fire fylkene har videregående skoler som tilbyr innføringskurs og minoritetsklasser for å kvalifisere innvandrere til opptak i ordinær videregående opplæring. I Hordaland arrangerer fylkeskommunen [sommerskolen](#) i samarbeid med Røde kors. Det er kurs i norsk til minoretselever

Ulike typer samarbeid mellom fylkeskommune/kommune/NAV/næringsliv har vært positive for sysselsettingsgraden og for utdanningsløpet.

Sogn og Fjordane fylkeskommune har prøvd ut kombinasjonsklasser for innvandrere. Der samles elever med ulik skolebakgrunn og ulike krav i henhold til lovverk. Denne modellen ble utviklet ved Thor Heyerdahl videregående skole i Larvik. Høsten 2016 starter Hordaland fylkeskommune et forsøk med kombinasjonsklasser i Bergen ([Om kombinasjonsklassen – fra prosjekt til suksess!](#)).

I Sogn og Fjordane har de prøvd ut ulike modeller med komprimerte voksenopplæringer. De har gode erfaringer fra Gloppen, der det er tett samarbeid mellom kommune, NAV og fylkeskommune. Gloppen-modellen er en kombinasjon av videregående opplæring, språk og arbeidspraksis for å lette opplæringen og gi innpass til arbeidslivet. De erfarer at modellen ikke passer til alle bransjer, fordi praksis ikke kan startes fra dag en på alle arbeidsplasser.

Informantene sier at manglende norskkunnskap er en begrensning enkelte ganger. Det er viktig med språkforståelse med tanke på HMS, blant annet på byggeplasser. Sogn og Fjordane fylkeskommune erfarer at enkelte bransjer har store rekrutteringsbehov, og de setter derfor i gang bransjespesifikke prosjekter. Det testet et opplegg i transport- og logistikutdanningen i Sogndal, og med praksisplasser i byggebransjen i Førde. I Sogndal har de tidligere fått kursmidler fra IMDi, der innvandrere kan prøve seg som helsefagarbeider før de starter på utdanningen.

Opplæringsavdelingen i Sogn og Fjordane har en ordning der innvandrere får godkjent grunnskoleeksamen. Uten gjennomført grunnskoleeksamen får elevene null poeng når de søker på videregående, og har da ikke karakterer å konkurrere med for å komme inn på det de ønsker.

Informantene sier at mer individuell veiledning for å nå egne mål og ønsker om karriere kan være gunstig. En av informantene viser til VOX sitt prøveprosjekt om karriereveiledning for nyankomne innvandrere. [Prosjektrapporten](#) slår fast at tverrfaglig samarbeid bidrar til raskere og bedre karriereveiledning.

Godkjenning av tidligere arbeidserfaring og utdanning

Noen fylker tilbyr å kartlegge og godkjenne innvandreres realkompetanse. Det etterlyses imidlertid nasjonale retningslinjer. I Akershus skjer realkompetansevurdering i kommunene, evt med fylkeskommunal bistand. For høyere utdanning viser alle til NOKUT for vurdering av kompetanse og utdanning

I Nordland er godkjenningssentraler, realkompetansevurdering og karrieresenter viktige. De ansatte der har lang erfaring i å godkjenne både arbeidserfaring og utdanning, samt veilede enkeltmennesker videre. Ordningen i Nordland trekkes fram som en pioner innen feltet.

4. Fylkeskommunen som veileder og kunnskapsleverandør

Fylkeskommunene samler informasjon som kommunene kan bruke i sin planlegging, og som kunnskapsgrunnlag for beslutninger i kommunene. Nordland fylkeskommune mener at gode eksempler er viktig i veiledningsrollen og tar en rolle med å spre slike til og mellom kommunene.

Fylkeskommunene arrangerer ulike kurs og konferanser hvor tema er inkludering og mangfold. Nordland har tilflyttingskonferansen. Det finnes også ulike plannettverk hvor dette er et av flere tema.

Læringsnettverk innen planområdet i Sogn og Fjordane – Våren 2016.

Tema for den ene bolken var flyktninger, bosetting, integrering og folkehelse (kopling mot planlegging etter plan- og bygningsloven). Det var innledninger fra fylkeskommunen, fylkesmannen, IMDi og Distriktssenteret. Deretter gruppearbeid med følgende tema:

- Strategisk inkluderingsarbeid i kommunene- hva er viktig for å legge til rette for, og beholde nye innbyggere?
- Planlegging i et folkehelseperspektiv – med bakgrunn i en strategi for å legge til rette for nye innbyggere basert på bosetting av flyktninger, hva er viktig for å ivareta folkehelseperspektivet?
- Erfaringsutveksling i plenum: hva trenger planleggere, folkehelsekoordinatorene og flyktningkonsulentene av hverandre?

I Hordaland jobbet de etter Hordalandsmodellen fram til 2013. Modellen ble utformet av Hordaland fylkeskommune i samarbeid med Bergen kommune, Fylkesmannen i Hordaland, IMDi og sentrale innvandrersorganisasjoner. Programmet skal gjøre det offentlige tjenesteapparatet bedre i stand til å ta imot innvandrere og flyktninger. Offentlig ansatte i f.eks parkeringstjeneste, barnehage, sosialkontor, næringsmiddeltilsyn og bibliotek gjennomførte kurs i tverrkulturell forståelse. Kursene var tilpasset deltakernes behov. Tiltaket har ikke vært gjennomført etter prosjektleder ble pensjonert. Fylkeskommunen ønsker å ansette ny person til å drive dette arbeidet.

Akershus fylkeskommune har en analyseavdeling som utreder tema på oppdrag fra avdelingene. De er i gang med en undersøkelse om innvandreres kulturbruk og en om innvandrere og kollektivtransport. Nordland bruker tall fra IMDi og har bestilt utredninger. Flere næringsaktører lager konjunkturbarometer og indekser som viser muligheter og utfordringer i Nordland og Nord - Norge.

I Sogn og Fjordane er [Fylkesspegelen](#) et felles nettsted for løpende statistikk og kunnskap om utviklingen i fylket. Nettstedet presenterer tall på flytting, innvandring og folketallsframskrivninger. Fylkeskommunen samarbeider med andre aktører i fylket med å forbedre kunnskapsgrunnlaget, blant annet NAV og NHO.

Alle fylkene har et analysedokument/underlagsdokument for regional planstrategi hvor inkludering/innvandring inngår. Andre aspekter tas med etter behov.

Fylkeskommunen setter dagsorden og bidrar til erfarings- og kunnskapsdeling mellom kommunene

Det arrangeres ulike kurs og fagdager i flere fylker. Tematikken blir satt på dagsorden både på konferanser og ulike læringsnettverk innen planområdet. I arbeidet med planer og planstrategier blir kommuner og regioner koplet på for å gi innspill også til denne tematikken.

I Sogn og Fjordane har de hatt dette som tema på flere arenaer der fylkeskommunen har vært medarrangør. Blant annet på [Møteplass for inkludering 2015](#), som ble arrangert av Frivillig Norge. Det var en dagskonferanse hvor det ble lagt vekt på hva lag og organisasjoner kan gjøre. Inkludering var også tema på [Kulturkonferansen 2016](#), hvor blant annet eksempler fra musikk og bibliotek ble presentert. På [Førdekonferansen](#) i forkant av Førdefestivalen 2016 er tematikken kulturens kraft i et samfunn i endring. De vil da blant annet ha fokus på den økte tilstrømmingen av flyktninger og hvilke utfordringer det gir, og hvordan det bidrar til større mangfold og flere menneskelige ressurser.

5. Regional samhandling i inkluderingsarbeidet til frivillige organisasjoner

Fylkeskommunen og frivillige organisasjoner som virkemiddel for inkludering

Akershus samarbeider med regionale paraplyorganisasjoner og har løpende dialog med dem om oppgaver og for å få innspill. Akershus idrettskrets har en inkluderingsansvarlig som arbeider mot lokale idrettslag.

Sogn og Fjordane fylkeskommunen har samarbeidsavtale med flere frivillige organisasjoner, og inkludering/ integrering er tema der det er relevant. De enkelte avdelingene følger opp samarbeidsavtalene ut fra fagområde.

I Hordaland har fylkespolitikerne vært opptatt av å styrke sivilsamfunnet i arbeidet med regional planstrategi. I høringsutkastet til regional planstrategi er en av strategiene for et inkluderende samfunn å styrke inkludering gjennom frivillige organisasjoner og nærmiljø.

I Nordland er det tilflyttingsprosjektet som har håndtert kontakten med frivillige organisasjoner i spørsmål om inkludering. Fylket har hatt kontakt med regionale organisasjoner som Røde Kors og Folkehjelpe, et av tiltakene i Nordland er fagdager om inkludering for frivillige organisasjoner. En annen arena for frivillige organisasjoners bidrag i inkluderingsarbeid har vært bibliotekene. Ellers sitter Nordland Idrettskrets i styringsgruppa for tilflyttingsprosjektet. Nordland fylke har fokus på å få dannet innvandrerråd og å aktivisere innvandrersamfunnene.

Fylkeskommunale tilskuddsordninger

Vi finner flere eksempler på spesifikke tilskuddsordninger. Vi finner ikke eksempler på at inkludering er en generell føring for andre tilskuddsmidler.

Flere av fylkene gir tilskudd til ulike organisasjoner for eller med innvandrere, mange av disse er basert på etnisitet. I Akershus gis det først og fremst støtte til paraplyorganisasjoner innen kultur og folkehelseområdet.

I Nordland støttes særlig organisasjoner som har innvandrere i sitt styre og er innen kultur- og folkehelseområdet. Tilflyttingsprosjektet har en egen tilskuddsordning rettet mot frivillige organisasjoner.

Hordaland fylkeskommunen [gir tilskudd til prosjekter](#) som jobber spesifikt med inkludering og integrering. Informanten mener fylkeskommunen kan legge mer vekt på dette.

6. Samordning internt i fylkeskommunen

Organisering av arbeid knyttet til inkludering

Inkluderingsfeltet er mangesidig og mange deler av organisasjonen arbeider med dette i sine fagfelt. Det er liten grad av samordning mellom avdelingene internt i fylkeskommunene. Dette gjelder alle. Prosjektorganisering er et forsøk på å løse samordningsproblematikken i Nordland, men det savnes en som har et overordnet koordineringsansvar.

I alle fylkene er det utdanningsavdelingene som arbeider mest med spørsmål om inkludering og integrering. Her blir videregående skole førstelinje og et fylkeskommunalt ansvar. Ellers så knyttes arbeidet ofte til kultur, idrett, næring og folkehelse. Det er også en viktig dimensjon i

planavdelingene og i samferdsel. Det er ikke noe koordinerende enhet eller samordning mellom avdelingene i fylkeskommunene. Det problematiseres av alle, at noen burde samordne og ha et mer helhetlig ansvar.

Fylkespolitisk interesse for fagområdet

Informantenes opplysninger tyder på at det kan være ulik vektning av politikk på feltet i de fire fylkene. I Akershus ble ikke politikerne nevnt av informanten. I Nordland mente informanten at politisk initiativ hadde avgjørende betydning for at fylkeskommunen satte i gang tilflyttingsarbeid og tilflyttingsprosjektet. Alle informantene oppfatter at det er bred politisk enighet om at inkludering og mangfold er viktig og at fylkeskommunene skal bidra.

7. Fylkeskommunens samarbeid med næringslivet

Fylkeskommunene er opptatt av å samarbeide med næringslivet for å få innvandrere ut i jobb. Yrkesopplæringsnæringsnemda/fagopplæringsnemda nevnes av informantene som viktig for å ha kommunikasjon mellom partene i arbeidslivet og fylkeskommunen. I Nordland ivaretas dialogen i tillegg gjennom tilflyttingsprosjektet og gjennom ordinær kontakt med kommunene. I Nordland kartlegger karrieresenterne innvandreres kompetanse og realkompetanse, og utsteder kompetansebevis.

Akershus har med sitt behov for arbeidskraft med høy kompetanse vært tilknyttet NHOs Global Future program. Det er NHOs talentprogram for mobilisering av innvandrere med høy utdanning til sentrale stillinger og styreverv i næringslivet.

I Sogn og Fjordane har de utarbeidet en [verdiskapingsplan](#). Det er et samarbeid mellom fylkeskommunen, fylkesmannen, NAV, KS, NHO og LO. I oppfølgingen av planen er det fylkesordfører som stiller på møtene, og fagavdelingene koples på etter tematikk. De opplever at det er en fordel at de jobber på tvers på denne måten når det gjelder utfordringer på sysselsettingssiden. Verdiskapingsplanen i Sogn og Fjordane har i tillegg et rekrutteringsfokus for å få oversikt og skaffe kvalifiserte arbeidstakere til bransjer som mangler arbeidskraft.

Etablering – gründervirksomhet

I Hordaland har de hentet inspirasjon fra Rogaland, blant annet fra prosjektet «[Mind your own business](#)». Det er et etablererveiledningsprogram for ikke-norsk talende som ønsker å starte egen bedrift. Hordaland fylkeskommune støttet opp om en søknad sendt inn fra Bergen kommune til IMDi, hvor de fikk tildelt 400 000. Dette bidro til at Business Region Bergen nå tilbyr kurset: [Business Factory](#), for første gang høsten 2016. Business Region Bergen er et [samarbeid mellom kommunene i regionen](#) «for å utvikle næringslivet, bygge omdømmet for regionen og tilbyr også etablererveiledning for alle dem som ønsker å starte egen bedrift». Business Factory har 40 plasser. Bergen kommune er arrangør og personer fra hele Hordaland kan søke. Fylkeskommunen har tidligere også hatt etablererveiledning på engelsk i litt mindre skala. De har i tillegg nettsiden [koman.no](#) som de ønsker å videreutvikle.

I Akershus er etablerertjenesten en egen tjeneste med tre ulike kontor. De tilbyr service til etablerere og har egne etablererkurs på engelsk for de som ikke behersker norsk.

I Nordland ivaretar tilflyttingsprosjektet også etablerertjenester. Det vises også til et eget prosjekt i Salten, og det henvises til Innovasjon Norges sine tjenester.

Informanter

Sogn og Fjordane:

- Svein Arne Skuggen Hoff, Plansjef
- Ingebjørg Erikstad, assisterende fylkesdirektør for næring og kultur
- Tor Einar Holvik Skinlo, assisterende fylkesdirektør for næring og kultur

Akershus

- Silje Eikemo Sande, Rådgiver kulturavdelingen

Nordland

- Kirsten Hassvoll, prosjektleder tilflyttingsprosjektet
- Inger Lise Pettersen, Seksjonsleder kompetanse og regional utvikling

Hordaland

- Jorunn Gjørwad, Seniorrådgiver Seksjon for næring og lokalsamfunnsutvikling
- Marit Rødseth, prosjektleder Regional planstrategi.

Litteratur

Fylkesspegelen (2015) Sysselsetting og innvandring. Hentet 19.05.16 fra <http://www.sfj.no/sysselsetjing.343537.nn.html>

Hofstad, H. og Hanssen, G. S. (2015) Samfunnsutviklerrollen til regionalt folkevalgt nivå. Videreutvikling av rollen gjennom partnerskapsbasert regional utvikling og planlegging. [NIBR- rapport 2015: 17.](#)

KMD (2015) [Regionale utviklingstrekk 2016.](#) Rapport: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Sjøholt, S., Tronstad, K. R. og Vestby, G.M. (2015) Sysselsetting av innvandrere – regionale muligheter og barrierer for inkludering. NIBR rapport 2015: 20.